

152261 - حکم شکار و ماهی‌گیری به عنوان یک ورزش و تفریح

سوال

آیا جایز است صید ماهی به عنوان ورزش انجام شود، در حالی که صید را نه تلف می‌کنیم و نه با آن بازی می‌کنیم، بلکه آن را خواهیم خورد؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

اولاً:

اصل در حکم صید، اباحه است، مگر برای مُحَرِّم یا کسی که در داخل حرم باشد؛ و این اختصاص به صید خشکی دارد.

اما صید ماهی و آنچه از شکار دریایی است، بر مُحَرِّم (شخصی که در حال احرام است) حرام نیست.

خداوند متعال می‌فرماید:

أَحْلَلْ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلْغِيَّارَةِ وَحَرَّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدَ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ
[سورة المائدة: ۹۶]

(ای مسلمانان، در حال احرام، صید دریایی و خوراک آن برای شما حلال شده است تا شما که در مکه مقیم هستید و کاروانیان که مسافرنند، همگی از آن برخوردار شوید؛ و [لی] تا زمانی که مُحَرِّم هستید، صید صحرایی بر شما حرام است؛ و از الله که [روز قیامت] نزد او جمع می‌شوید، پروا کنید.)

پس هرکس حیوانات حلال‌گوشت را با نیت مباحی چون کسب روزی از راه فروش، یا خوردن شکار کند، صید او - به اجماع علما - بلاشکال و بدون حرج است.

همچنین کسی که هدف نخستش از صید ماهی، مقصدی مباح باشد - مانند سرگرمی، تفریح، و مانند آن - و در عین حال با خوردن، یا فروش، یا دیگر انواع انتفاع از آن ماهی بهره‌مند شود: در همه این حالاتها اشکالی ندارد.

ثانیاً:

اگر صیاد، هدف خاصی از صید نداشته باشد، بلکه صرفاً برای سرگرمی یا ورزش (نوعی بازی یا مشغله) به آن بپردازد، حکم صید در این حالت از اباحه به کراهت منتقل می‌شود.

در الموسوعة الفقهية (۲۸/۱۱۵) آمده است:

«وقتی دانسته شود که اصل در صید اباحه است، نمی‌توان حکم به خلاف اولی، یا کراهت، یا حرمت، یا استحباب، یا وجوب داد مگر در موارد خاصی که برای آن ادله خاصی وجود دارد.

... و صید در صورتی که هدف از آن سرگرمی و بازی باشد، مکروه است؛ به سبب فرمایش پیامبر صلی الله علیه وسلم: «هیچ چیز ذی‌روحی (جاندار) را به عنوان هدف [از تیراندازی] قرار ندهید» به روایت روایت مسلم (۱۹۵۷).

و برخی از اهل علم به تصریح حکم به کراهت در چنین حالتی داده‌اند:

نفاوی مالکی رحمه الله گفته است: «صید برای سرگرمی به قصد ذبح، مکروه تنزیهی است.» (الفواکه الدوانی ۱/۳۹۰).

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله می‌گوید: «صید برای نیاز جایز است، اما صیدی که جز لهو و بازی در آن نیست، مکروه است، و اگر در آن تعدی به مردم با تلف کردن محصولات یا اموالشان باشد، حرام است.» (الفتاوی الکبری ۵/۵۵۰).

شیخ منصور بهوتی رحمه الله در کشاف القناع (۶/۲۱۳) می‌نویسد: «صید برای سرگرمی مکروه است، زیرا عبث محسوب می‌شود و اگر در آن ظلم به مردم با دست‌اندازی به کشت و دارایی‌شان باشد، حرام است؛ زیرا وسایل، احکام اهداف را می‌گیرند».

ابن عابدین رحمه الله در رد المحتار (۵/۲۹۷) می‌گوید: «در مجمع الفتاوی آمده: و [صید] برای سرگرمی کراهت دارد».

ثالثاً:

اگر هدف از صید، سرگرمی یا ورزش باشد ولی صید را با خوردن، فروش، هدیه دادن یا دیگر وجوه انتفاع به کار گیرد، علت کراهت در اینجا از بین می‌رود و صید به حکم اباحه اولیه بازمی‌گردد؛ چراکه در این حالت، صید نوعی بازی صرف و اتلاف مال یا آزار بی‌منفعت نیست.

شیخ محمد بن ابراهیم رحمه الله گفته است:

«چساندن مرگ به صورت عبث تشریع نشده است - مثل کسی که در حال رانندگی شکار می‌کند - در حالی که قصد خوردن یا اطعام ندارد. این کار مرجوح است. و در حدیث آمده: هرکس گنجشکی را بی‌حق بکشد، درباره‌اش بازخواست

خواهد شد» (فتاوی و رسائل محمد بن ابراهیم آل الشیخ ۱۲/۲۳۱).

و شیخ ابن باز رحمه الله می‌گوید:

«اگر هدف شرعی باشد، مثل خوردن یا فروش (مانند شکار هوبره، آهو، خرگوش و دیگر حیوانات حلال‌گوشت)، اشکالی نیست. اما اگر شکار کند و رهایش کند (برای کشتن بی‌جهت)، این کار پسندیده نیست. کمترین حالت آن، کراهت شدید است. نباید حیوانی که خوردنی است، جز به جهت مشروع (خوردن، اطعام به فقرا، هدیه دادن، یا فروش) شکار شود. اما برای سرگرمی [محض]، جایز نیست؛ چون این بازی است و شایسته مؤمن نیست. روایت شده که پیامبر صلی الله علیه وسلم از صید نهی کردند مگر برای خوردن و بهره بردن.» از [سایت شیخ ابن باز رحمه الله](#).

خلاصه:

صید در حالتی که در این سؤال ذکر شده مباح است و اشکالی در آن نیست، مادامی‌که صید با خوردن، فروش و مانند آن مورد استفاده قرار گیرد.

والله أعلم.